

Upcycling

Géczi János kiállításának megnyitása

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A tárlat megnyitó szövegétől joggal várható el, hogy objektív legyen, hogy új dolgokat tárjon fel a művészről és képi világáról.

Az én mostani szövegem csak részben ilyen, mert személyes érintettségemnek, érdeklődésemnek és preferenciáimnak is hangot adok.

Többszörösen is érintett vagyok:

egyrészt Géczi Jánossal, az utóbbi harminc évben, így vagy úgy de többször is baráti viszonyba keveredtem, közös egzisztenciális dilemmák és utazások alkalmával.

Másrészt közös vagy hasonló alkotói kalandok, érdekek és összeesküvések hoztak közelebb egymáshoz vagy taszítottak külön bennünket.

Arra azonban bátran vállalkozom, hogy a kiállítás közönségének kicsit segítsek közelebb kerülni a kiállított művekhez. Hiszen ezek a kérdések időről időre engem is nagyon foglalkoztattak.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim!

Ha meg akarjuk érteni a mostani kiállításon közszemlére tett képeket és Géczi János alkotói törekvéseit, akkor kb. egy évszázadot kell visszamennünk az időben.

Ugyanis kb. száz évvel ezelőtt kezdődött egy folyamat a modern művészet történetében, amit avantgárd időszaknak nevezünk. Azóta a mozgalom legjelentősebb alkotói bevonultak a világ leghíresebb gyűjteményeibe és a kortárs művészeti múzeumokba. Számptalan tudományos disszertáció taglalta az indítékokat, a művészi kifejezőeszközök és műformák elterjedését. Az avantgárd vívmányai, eredményei, a képi világ absztrakcióba burkolózó nagy feszítávsága, a merész gondolatkapcsolások alkotóelemévé váltak az új művészeti gyakorlatnak. Sőt az avantgárd példája, gondolatai, indításai közvetve vagy közvetlenül újabb mozgalmakat generáltak a második világháború után, amit neoavantgárd gyűjtőfogalom alatt szokás emlegetni.

Vajon mi lehetett az avantgárd és a neoavantgárd megjelenésének oka?

A művészettörténészek szerint a társadalmi és politikai okok alapvetően befolyásolták a huszadik század művészetének alakulását. A politikai események mellett illetve mögött azonban az úgynevezett „harmadik ipari forradalom” is döntő befolyást gyakorolt. A neoavantgárd áramlatok egyszerre tükrözik ezt a folyamatot, ugyanakkor láznak ellene, de integrálni is próbálják.

A tudomány új eredményei, a féktelen információzuhatar, a „fogyasztói társadalom” visszasságai megzavarja, dezorientálja a művészt, és ennek a bizonytalanságnak esztétikai és gondolati következményei is igen

sokrétűek. A hírközlés felgyorsulásától kezdve a közlekedésig, s a mindennapi élet táplálkozási szokásainak átalakulásától a városképek és tájak átalakulásáig megannyi probléma jelentkezik, amely a művészeket is izgatja, dühíti, elkészeríti, új kísérletekre kényszeríti, új alkotói mozgalmakat indít.

A művész számára leginkább nyilvánvaló, legközvetlenebbül érzékelhető, és épp ezért legfontosabb épp saját helyének, szerepének, létének kérdésessé válása.

A neoavantgárd szinte valamennyi áramlatának képviselői a fennkölt, romantikus-szентimentális művészetfelfogás ellen lázadtak fel. Robert Klein művészettörténész szerint a hagyományos művészetfelfogás elleni permanens lázadás a művészet fejlődésének, önmaga meghaladásának egyik motorja lett a huszadik század végére.

Ami a magyar avantgárd törekvéseket illeti, sokáig marginális jelenségnek számítottak, csak nehezen törték át a hivatalos, államilag forszírozott konvencionális művészet védvonalát.

Géczi János, mint alkotó részese volt ezeknek a küzdelmeknek, sikereknek és kudarcoknak. A magyar neoavantgárd képviselőjében képviserekkel és különböző vizuális munkákkal vállalt aktív szerepet. Kiállításokon vett részt, könyvei jelentek meg ebben a témakörben. Jelen volt a meghatározó képvers-antológiákban.

Tisztel Hölgyeim és Uraim!

A tudomány és a művészet antidogmatikus tevékenység. Új kísérletek, próbálkozások és tévedések viszik előre. Mindig résen kell lennünk, hogy kijavítsuk a hibákat, mert vannak olyanok, akik hajlamosak sziklaszilárd igazságot láttatni olyasmiben, ami egykor csak óvatos feltételezés volt.

Minden kor kultúráját bizonyos paradigmák uralnak. Jogos a kérdés: védeni vagy vitatni kell az uralkodó paradigmákat?

A kultúra sohasem csak adatok halmaza, hanem valamiféle szűrés, kiválasztás eredménye.

Az emberi civilizáció történetét tonnaszám eltemetett információk alkotják.

Jorge Luis Borges egyik novellájának hőse mindenre emlékszik: minden valaha látott fa minden levelére, minden egyes elhangzott szóra, minden fuvallatra, ami meglegyintette, minden ízre, amit valaha csak érzett, minden mondatra, amit elolvasott. Borges főhőse éppen ezért komplett idióta, olyan ember, akit megbénít az, hogy képtelen bármit is kiszűrni és elvetni.

Az ember tudatalattija állandóan szelektál. Ugyanakkor néha vissza kell szerezni valami apróságot, amit tévedésből dobtunk ki, pedig szükségünk volt rá.

Tisztel Hölgyeim és Uraim!

Géczi Jánosnak szüksége van a plakátokra, melyek transzcendens információkat rejtenek, amiknek már csak a foszlányai maradtak meg.

Gesztusok vezérlik: plakátokat tép Balatonkenesén, Miskolcon és más-hol, azokból épít új, egyedi kompozíciót.

A kozmosz jut eszembe Géczi János képeiről, a behatolás a végtelenbe, valahova a mélyrétegek alá, ahol már nincs ember, ami már nem az emberről szól. Egyébként is túl sokat foglalkozik magával az ember már évszázadok óta a filozófiában, esztétikában, talán az ókori görögök tudták megélni a kozmológiát, a világ egészét, a mélységet és magasságot. Nyilván sokkal többet tudnánk a világegyetem természetéről és keletkezéséről, ha annak idején Szókratész és a szofisták nem irányítják a figyelmet az emberre az összes lélektani-etikai-antropológiai problémájával együtt. A kozmosz kérdése azóta is megválaszolatlan maradt, ugyan próbálkozik vele a tudomány és a sci-fi. De a gondolati próbálkozások elmaradnak. Azt érezzük, hogy fizikai úton kell behatolni a metafizikaiba. Lehetséges ez?

Géczi János montázsai, tépései, kaparásai alapján azt feltételezhetjük, hogy valamennyire igen. Transzcendens formát hoz létre, keresve az eredőt, az őseredetit, mindennek a forrását, ami a tépések, kaparások nélkül láthatatlan maradna. A művészet képes elvezetni az őseredőhöz, az elsődleges formához, amihez sejtése szerint, igazítva lett az egész világ, a makrokozmosz és a mikrokozmoszok, a csillagok járása és a kagyló páncéljának gyűrődései a tengerben. Ez az a forma, amely metafizikusnak mondható, mint Bach fugái, ahogy behatolnak a végtelenbe. Ez a törekvés, ez a tépés, a fölösleges rétegek leszaggatása ad értelmet mindennek, ez fed fel az életünk elfojtott, a tárgyak rejtett lényegét is. Hiszen mindenben ott a jel, de ha nincs ez az aktivitás, ezek a jelek soha nem válnának láthatóvá, soha nem látnánk őket így, ahogyan azt Géczi János megmutatja.

Köszönöm hogy meghallgattak.

(Elhangzott Veszprémben, a Várgalériában, 2019. szeptember 20.)

Fenyvesi Ottó

Gécsi Janos alkotása